

DE KUNST VAN DE BOODSCHAP

Een kijkje in de geschiedenis van het Nederlandse emailen reclamebord

Theo Selhorst

Colofon

Boek

De Kunst van de boodschap

Redactie

Mario Benders

Eindredactie

Theo Selhorst

Vormgeving

VanderVeer Creative Agency

Angelique Barbuio

Emma Weustink

Art director

Wim Koers

Fotografie

Martin Scheffer

Druk

Van Marle Grafische Bedrijven

Copyright

Theo Selhorst 2020

Uitgeverij

De Heksenhoed

ISBN

978-94-6406-408-7

Met speciale dank aan:

Harry Lettinga en Arie Mensinck

Voorwoord

Beste lezer

Wellicht is dit boekje uw eerste kennismaking met het emailen reclamebord. En vraagt u zich nu af, waar de titel van dit boekje ‘De kunst van de boodschap’ voor staat. Welnu, bladert u dan eerst nog eens door en ontdek waar het wezenlijk om gaat. Want hoe verschillend de borden ook zijn, één ding hebben ze gemeen: ze beloven wat!

De eerste belofte

Tijdens mijn eerste kennismaking met het emailen reclamebord, maakte zich een zekere opwindning van mij meester. Een hofnar, die mij verleidelijk knipogend een voorstel deed, met de belofte: ‘nooit fijner gerookt’.

Waardoor was ik plotsklaps zo gefascineerd? Was ik overmand door een sentimentele hang naar het verleden? Hoe dan ook, met dit oude emailen reclamebord kon ik in mijn huis een heel eigen nostalgische sfeer creëren. De toenmalige eigenaar van het bord - een verzamelaar - wilde het aanvankelijk niet verkopen. Maar na enig aandringen, vergezeld van een overmoedig bod, koos hij voor het geld en bezat ik mijn eerste emailen reclamebord.

Een ware zoektocht.

Wat aanvankelijk een impulsaankoop leek, kreeg al spoedig een vervolg. Want gedreven door fascinatie en nostalgie, behoorde de zoektocht naar emailen borden sindsdien tot een wezenlijk deel van mijn dagelijkse bezigheden. En met doorslaand succes. Zo is daar het verhaal van het limonademerck Z.A.P., ‘zuiver alcoholvrij product’. Een memorabele verrassende vondst op de zolder van een oude

limonadefabriek: een groot aantal emailen reclameborden in vijf verschillende formaten. En ook de voorstelling op de borden overtrof al mijn verwachtingen; een sinaasappel als stripfiguur, die zijn eigen sap drinkt! Aan mooi ruilmateriaal voortaan geen gebrek.

Ik bezocht de verzamelbeurs in Utrecht, de grootste van Europa, liep andere beurzen en rommelmarkten af en nam een abonnement op de verzamelkrant. Tabaksartikelen, sterke dranken, limonade, cacao, koffie en thee behoorden in de beginperiode tot mijn favoriete onderwerpen. Maar allengs werd mijn belangstelling breder en kreeg mijn verzameling, weliswaar stapsgewijs, maar met een nimmer aflatende inzet, meer en meer gezicht én mocht ik inmiddels spreken van een echte collectie; toonaangevend in omvang én diversiteit.

De historie van de reclame

Via een verzamelaar kwam ik in het bezit van een oude, stoffige reclamecursus, waarin één hoofdstuk was toegespitst op de vormgeving van buitenreclame. Met andere woorden: de kunst van de boodschap. Dit studiemateriaal maakte mij wegwijz in de verschillende aspecten van het visuele communicatieproces. In die les met illustraties van professionele reclameontwerpers, kwamen ook de kunsthistorische invloeden aan bod. Leerzaam én bijzonder inspirerend. Ik begon dan ook historisch beeldmateriaal te bestuderen. Oude ansichtkaarten waren daartoe een dankbaar middel. Niet alleen toonden de ansichtkaarten mij het leven van alle dag, maar ook de plekken en de functie die het emailen reclamebord in dat oude straatbeeld had, vond ik op deze oude beelddocumenten terug.

Ik bladerde honderden tijdschriften, oude kranten op internet en andere historische archivalia door. Op zoek naar foto’s waarop emailen reclameborden stonden afgebeeld. Maar al gauw las ik ook alles over cultuurhistorische feiten en gebeurtenissen, die antwoord gaven op vragen als: ‘Wanneer verscheen het eerste emailen reclamebord aan de gevel?’ én ‘Wat waren de oorzaken, die tot de ondergang hebben geleid?’.

Om op al die vragen antwoorden te vinden, moest ik aandacht besteden aan de doorbraak van de industrialisatie, het interbellum; de jaren tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, maar ook de jaren ná de Tweede Wereldoorlog. Tijdperken waarin het kleurrijke emailen reclamebord het straatbeeld sierde en dan met name op plaatsen met veel passanten.

De totstandkoming van dit boek

Nu de belangstelling voor het emailen reclamebord zo toeneemt, lijkt het mij waardevol, om mijn verzameling als naslagwerk voor iedereen toegankelijk te maken. Ook de unieke gelegenheid om naast elke afbeelding uit mijn collectie, cultuurhistorische achtergronden weer te geven, droeg stellig bij aan de totstandkoming van dit boek.

Weliswaar niet zo zeer met de pretentie om de complete geschiedenis van dit cultuurhistorisch erfgoed te boekstaven. Verre van dat! U wordt populair gezegd, wat breder geïnformeerd. En om daarmee te beginnen, nodig ik u uit om verder te lezen. Hopelijk met evenveel plezier, als waarmee ik het heb geschreven.

Theo Selhorst

▲ Een Bendsorp tekstbord uit ca.1910 met een eigentijds randje, gemaakt bij Emaillierwerk Peeters te Elberfeld. *Afmeting: 30 x 60*

Deze vrouw in klederdracht stond ook op blikverpakkingen

◀ Deze vrouw in klederdracht, stond ook op blikverpakkingen en affiches en was dus het beeldmerk van het product. Het bord is gesigneerd door de firma Rubens & Co; hier kon men de bestelling doen. De fabrikant zat in Engeland en heette "Imperial Enamel & Co Ltd. De firma Rubens & Co huisde, net als de firma Bendsorp, in Amsterdam.

Afmeting: 40 x 36

OOSTBURG - MARKT

◀ Officieel heette het bedrijf de N.V. Maatschappij voor Waschverwerking Erdal en werd in 1915 opgericht door de heren Jacobs en Kitselaar. Er werd een Nederlandse vestiging geopend in 1915 te Hilversum met een pelikaan als mascotte. In Duitsland, waar het merk vandaan kwam, was dat een kikker. In 1927 werden kantoor en fabriek overgeplaatst naar Amsterdam. In 1937 kwam er een nieuw complex in Amersfoort, waar onder andere een blikkerij en wassmelterij kwamen. Hiernaast een bedrijfsauto uit de begintijd.

Afmeting: 33 x 24

◀ De geschiedenis van Ten Have gaat terug tot 1828 als Klaas Ten Have een kruidenierswinkel begint op de Brink te Deventer. Dit bord is het vroegste emailbord van Ten Have koffie en thee. Onderaan staat: "Lithotyp Amsterdam", dit was de opdrachtgever, niet de producent.

Afmeting: 40 x 30

◀ Helder's biscuit heeft bestaan van 1893 tot 1956. Als wettig gedeponerd merk gebruikte men een afbeelding van een kabouter, die ook op het emailbord staat. Het bord is gemaakt in Amsterdam bij de Vereenigde Blikfabrieken.

Afmeting: 49,5 x 39,5

▶ Bleekmiddel was vaak blauw van kleur en werd ook wel "blauwsel" genoemd. Zeepfabiek het Bleekertje heeft bestaan van 1921 tot 1968. Bij de oprichting was de naam "firma J.H. Wigleven". Naast zeep fabriceerde men ook nog diverse andere producten.

Afmeting: 49,5 x 44

▲ Het bedrijf waar de Duc George sigaren gemaakt werden, dateert van 1886. Het heette toen echter H.A. Bazelmans naar de oprichter Henricus Bazelmans. In 1919 werd het merk Duc George gedeponerd. In 1928 werd de naam van de fabriek: N.V. Duc George sigarenfabrieken v/h Gebr. Bazelmans. Het merk is een portret van George Villiers die, nadat hij in de adelstand verheven werd, Duke of Buckingham werd genoemd, oftewel Duc George. Rubens schilderde ooit nog een portret van hem. Dat is overigens niet het portret op het bord. Het bord werd besteld bij de Naamplaat Industrie in Amsterdam.

Afmeting: 40 x 18

▶ Hiernaast een bord van de Vereenigde blikfabrieken, waarmee men voor zichzelf reclame maakte. Voor het ontwerp werd een beroep gedaan op C.J. van der Hoef (1875-1933), een gerenommeerde naam in de Nederlandse Nieuwe-Kunst wereld.

Afmeting: 111,5 x 66,5

◀ Op dit reclamebord staat Wouter Adriaan van Zijst (1873 - 1919). Hij was van 1908 tot 1919 wethouder van Utrecht. Ook was hij lid der Provinciale Staten van Utrecht en van 1917 tot 1919 voorzitter van de Raad van Beheer van de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen.

Afmeting: 73 x 48

◀ Hooghoudt werd in 1888 opgericht door Hero Jan Hooghoudt. Toen Hero Jan in 1898 overleed, werd het bedrijf door zijn vrouw voortgezet. Hooghoudt's Valencia is een sinaasappelsiroop en stamt uit 1922. Het emailen bord is afgeleid van het affiche dat hieronder staat:

Afmeting: 234 x 24

▶ Een emailen bord met dezelfde indeling als de Nederlandse vlag. Wijchgel's thee was gevestigd aan de Velperweg in Arnhem. Het bord werd gemaakt bij de Vereenigde Blikfabrieken begin jaren '20.

Afmeting: 28 x 19,5

▼ Op het bord zien we een gestileerde afbeelding van het gezicht en hand van een man. Met deze hand neemt hij een portie pruimtabak tot zich, uit een geopende verpakking. De oranje kleur van de man contrasteert mooi met de blauwe achtergrond.

Afmeting: 65,5 x 35

▶ Sunlight zeep is een Engels merk en wordt vanaf 1884 geproduceerd door de "Lever Brothers". Vanaf 1907 had men een verkoopkantoor in Nederland (Schiedam) en vanaf 1917 werd het ook in Nederland (Vlaardingen) geproduceerd. Vanaf die datum werd er veel reclame gemaakt voor de zeep, die hier op zijn Nederlands "Sun-licht" werd genoemd. Het reclamebord werd gemaakt in Amsterdam, bij de Koninklijke Emailleerfabriek "Posta" en ontworpen door Anton Mathieu Güthschmidt (1887 - 1958). Het bord is uit begin/midden jaren '20.

Afmeting: 123 x 82

SUNLIGHT ZEEP IS EEN ENGELS MERK EN WORDT VANAF 1884 GEPRODUCEERD DOOR DE "LEVER BROTHERS".

◀ Het ontwerp komt van Edward Loxton Knight (1905 - 1993) die nog een student was aan het "Nottingham Art College" toen hij dit ontwerp maakte. De "maatschappij tot invoer van wijnen" bestelde het bord bij G. van den Berg te Amsterdam die het vervolgens liet maken bij Robert Dold in Offenburg. Het is een schoolvoorbeeld van wat men Art Deco noemt.

Afmeting: 79 x 59,5

Het ontwerp komt van Edward Loxton Knight, die nog een student was aan het "Nottingham Art College"

WEST IJSELMONDE - DORPSTRAAT

TERNEUZEN - VLOOSWIJKSTRAAT

▲ De afbeelding van de kalende man met borrelglas die op dit reclamebord staat, werd door Hulstkamp wettig gedeponereerd. We zien hem al op 19de-eeuwse reclame-uitingen. Hier is hij monochrome afgebeeld, zodat alle aandacht naar de kruik kan gaan. Ook dit bord is gemaakt bij de Vereenigde Blikfabrieken en dat gebeurde in dit geval in opdracht van de N.V. Remaco.

Afmeting: 198 x 98

► In 1926 werd Vilmos Huszar (1884-1960) aangetrokken om de reclames van Miss Blanche te moderniseren. Huszar was betrokken bij de oprichting van de Stijl groep. Voor het merk Virginia werd de amazone door hem gestileerd. Waar de amazone werd gestileerd, gold dat minder voor de merknaam. Deze was nog hetzelfde als op het “3 cent” en op het “yellow label” bord. In zijn werken als beeldend kunstenaar was Huszar in 1926 veel abstracter dan bij dit reclamebord. Hij verdedigde zich hier door te stellen een breder publiek te trekken door minder rigoreus te werk te gaan.

Afmeting: 73 x 48

een Turkse directeur had een dochter, die model stond

▲ Het merk Miss Blanche werd in 1917 door de Vittoria Egyptian Cigarette Company op de markt gebracht. Men had in die tijd een Turkse directeur en die had een dochter, die model stond voor zowel de naam als het uiterlijk van het merk. Ze kwam als rokende amazone op de pakjes, op muurschilderingen en ook op emailen reclameborden te staan. De schrijfwijze van de merknaam is identiek aan die van het 3-cent bord op pagina 31. Deze was door de fabrikant gepatenteerd.

Afmeting: 245 x 29

ROTTERDAM - JONKER FRANKSTRAAT

▲ Ook de ontwerpen voor deze twee reclameborden zijn afkomstig van Vilmos Huszar en dateren uit 1926. De merknaam Miss Blanche die verplaatst is naar de bovenkant van het bord, heeft nu een belettering gekregen die nog beter bij de ideeën van de Stijlbeweging aansluit.

Afmeting: 80 x 75

Ook de ontwerpen voor deze twee reclameborden zijn afkomstig van Vilmos Huszar

▲ Het bord met een geometrische afbeelding heeft hetzelfde formaat als het vorige bord. Hierin is de afbeelding van de Amazone volledig abstract weergegeven.

Afmeting: 80 x 75

De afbeeldingen kwamen ook gecombineerd, zoals op de afbeelding hiernaast, vaker samen voor.

▲ Eduard Laurens was een Franse fabrikant die in 1885 in Brussel een sigarettenfabriek opende. In 1887 kwam er een vestiging in Egypte (Alexandrië) bij en een jaar later kreeg hij toestemming van de Egyptische koning om de titel Khedive (Onderkoning of Prins) als merknaam te mogen gebruiken. In 1921 kwam er ook een vestiging in Den Haag. We zien de Sfinx (half leeuw, half mens) van Gizeh, met op de achtergrond de piramides van Cheops, Chefren en Mykerinos. De drie piramides liggen in werkelijkheid in één lijn, maar een is op het ovale bord om artistieke redenen een stukje verplaatst.

Afmeting: 58 x 44 en het ovale bord 60 x 80

NUNSPEET - LAAN

► Het idee van een radiocentrale bestaat al vanaf begin jaren '20. Het waren echter allemaal lokale bedrijfjes in die tijd. In 1928 werd de BERC opgericht. BERC staat voor: Bond van Exploitanten van Radio Centrales. Het emailen bord is gesigeneerd en ontworpen door Piet van der Hem (1885-1961). Hiernaast een affiche voor de Radiocentrale gemaakt door Jacob Jansma waarop we Piet van der Hem zien, samen met zijn vrouw, genietend van de muziek.

Afmeting: 45 x 31,5

De kiosk had als functie de boot van Isis te herbergen

◀ We zien de kiosk van Trajanus die op het Egyptische eiland Agilka staat en daar samen met de poort van Hadrianus en een aan Isis gewijde tempel één complex vormt. De kiosk had als functie de boot van Isis te herbergen. Isis' echtgenoot Osiris was door Seth vermoord en zijn lichaamsdelen had hij verspreid. Isis vond zijn hart terug op het eiland Philiae, waar de oorspronkelijke tempel gebouwd werd. De tempel stond aanvankelijk niet onder water. Door de bouw van de Aswandam, rond 1900 steeg het water in de Nijl geleidelijk. We zien op het bord de situatie rond 1923. Omdat het complex op den duur onder water zou verdwijnen, werd het van Philiae naar Agilka verplaatst. Het merk Xanthia werd in 1907 geïntroduceerd. Deze afbeelding bestaat ook in een liggende ovale uitvoering die dan de achterzijde vormt van het ovale Laurens bord hier links naast.

Afmeting: 58 x 44

▲ Zoals we op het bord kunnen lezen gaat de geschiedenis van Rynbende terug tot 1793 als Simon Rynbende op zijn 16de een distilleerderij begint aan het Groenewegje in Schiedam. In 1834 verandert de naam in Simon Rynbende & Zonen en in 1922 wordt het bedrijf verkocht aan de Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek. Linksonder zien we de merknaam Pyro Email staan en rechtsonder lezen we bij welke fabriek deze merknaam hoorde: Boos & Hahn uit Ortenberg Baden in Duitsland.

Afmeting: 59,5 x 38,5

◀ Dit bord is geïnspireerd op het affiche van Walter von Wenz zu Niedelahn-stein (1898 - 1963). Hij was van adel, maar signeerde met "Walter". In 1929 volgt hij Louis Kalff op als hoofd van de afdeling Artistieke Propaganda bij Philips. Hij maakte onderstaand affiche in 1929.

Afmeting: 54 x 45

SPRANG - OOSTEINDE

▼ Het emailen bord is een ontwerp van Jan Wijga (1902 - 1978) die eind 20-er jaren diverse ontwerpen maakte voor de Amstel brouwerij. Het bord is gemaakt in Duitsland, bij de Boos & Hahn Emailierwerke.

Afmeting: 59,5 x 40

▶ Dit bord heeft de woorden Douwe en Egberts in het lakzegel staan en zijn dus van na 1928. Zie uitleg pagina 56. Met de slagzin "Verschaft U wolken van genot" werd in 1928/29 veel geadverteerd.

Afmeting: 68 x 46,5

◀ Een reclamebord met de bekende beugelfles van Grolsch. Hiermee werd vanaf 1930 veel geadverteerd door de Grolsch brouwerij. Het emailen bord werd gemaakt bij Robert Dold (Ferro email) Duitsland.

Afmeting: 74 x 49,5

WINTERSWIJK - GASTHUISSTRAAT

◀ Verkade begon in 1886 en behalve van het beschuit zijn ze ook bekend van de albums die vanaf 1902 verschenen. Er zijn er zo'n 3 miljoen van verkocht en Jac. P. Thijsse schreef er de teksten voor. Het emailen bord is er ook als affiche, voorzien van de signatuur van Cees Dekker (1900 - 1990), Deze kwam in 1923 bij Verkade in dienst. Hij ontwierp blikken, trommels, papieren verpakkingen en ook het beschuitbakkertje in 1931 dat op het reclamebord staat. Later werd Dekker leider van het Verkade reclame atelier.

Afmeting: 187 x 116,5

GRONINGEN - KRANEWEG

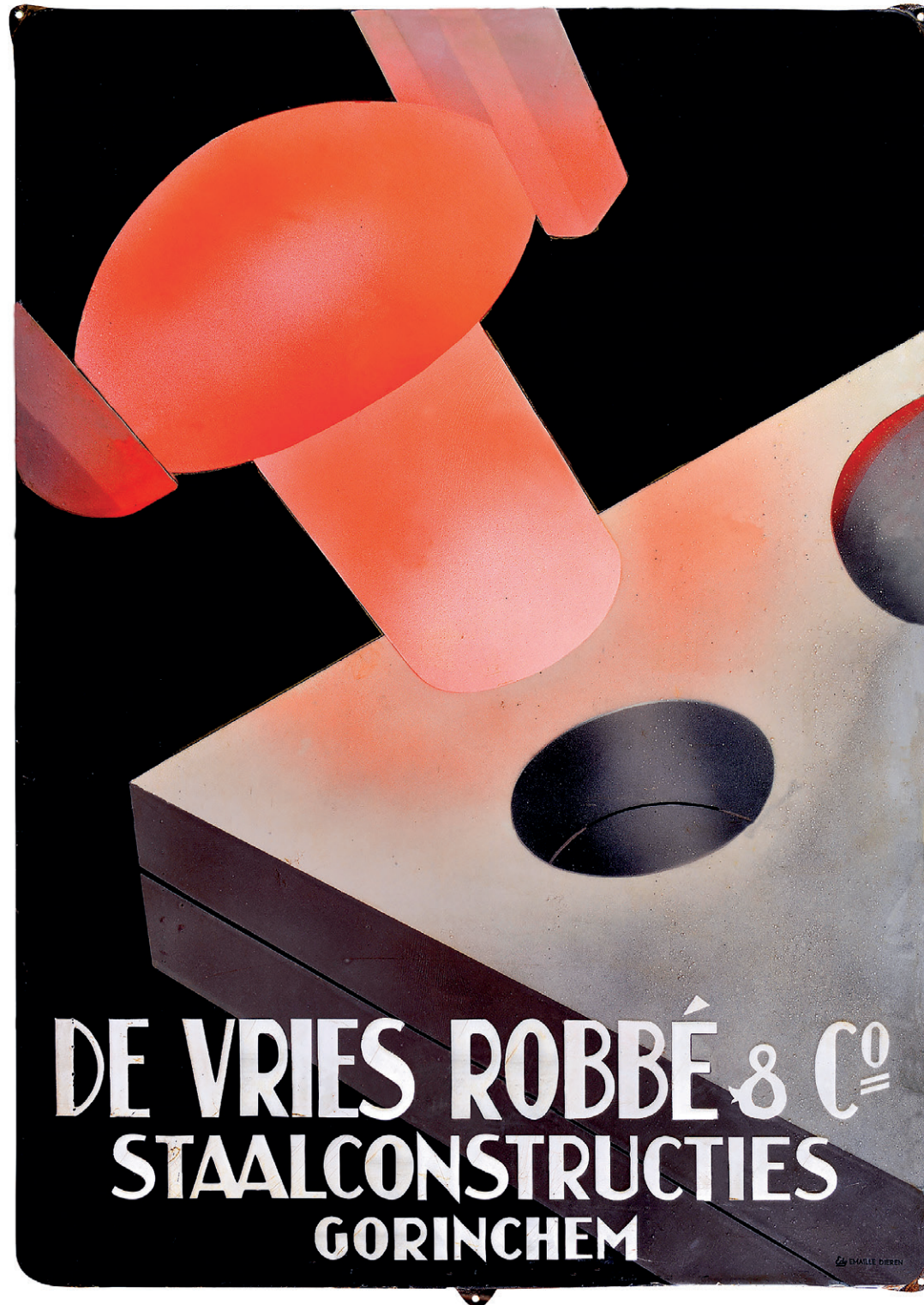
▶ In 1847 werd in Vlaardingen de N.V. Hollandse Handel en Rederijmaatschappij opgericht met als doel het handel drijven met eigen of gehuurde schepen. De firma Hoogendijk had filialen in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag. Deze werden vanuit een pakhuis aan de Oosthavenkade in Vlaardingen bevoorrad. Op het bord staat een "flapper", die met haar hoofd en arm uit beide O's van de naam Hoogendijk steekt. De firma Hoogendijk liet zo omstreeks 1900 al een affiche in Art Nouveau stijl ontwerpen, dat hiernaast afgebeeld staat. Het emailen bord is hier deels op geïnspireerd en gemaakt tussen 1931 en 1933.

Afmeting: 97 x 77,5

HOOGHALEN

◀ De Vries Robbé uit Gorinchem schreef een prijsvraag uit voor het ontwerp van dit bord. Wim van Andringa de Kempnaer (1910 - 2000) kwam als winnaar uit de bus. We zien de uiteinden van een tang met daarin een gloeiende klinknagel net voordat deze door twee metalen platen gestoken wordt. Aanvankelijk werd het bord gemaakt bij de Langcat fabriek in Bussum, maar dit exemplaar komt van Edy emaïlle uit Dieren.

Afmeting: 116,5 x 83

▲ Jan Wijga (1902 - 1978) was degene die voor Amstel begin 30-er jaren diverse affiches ontwierp, waarop vaak een vergelijkbaar glas met viltje stond. Het is aannemelijk, dat Jan ook dit ontwerp maakte. Het bordje is gemaakt in Bussum bij de Langcat fabriek, midden jaren '30.

Afmeting: 32 x 23

GOIDSCHALXOORD - DORPSTRAAT

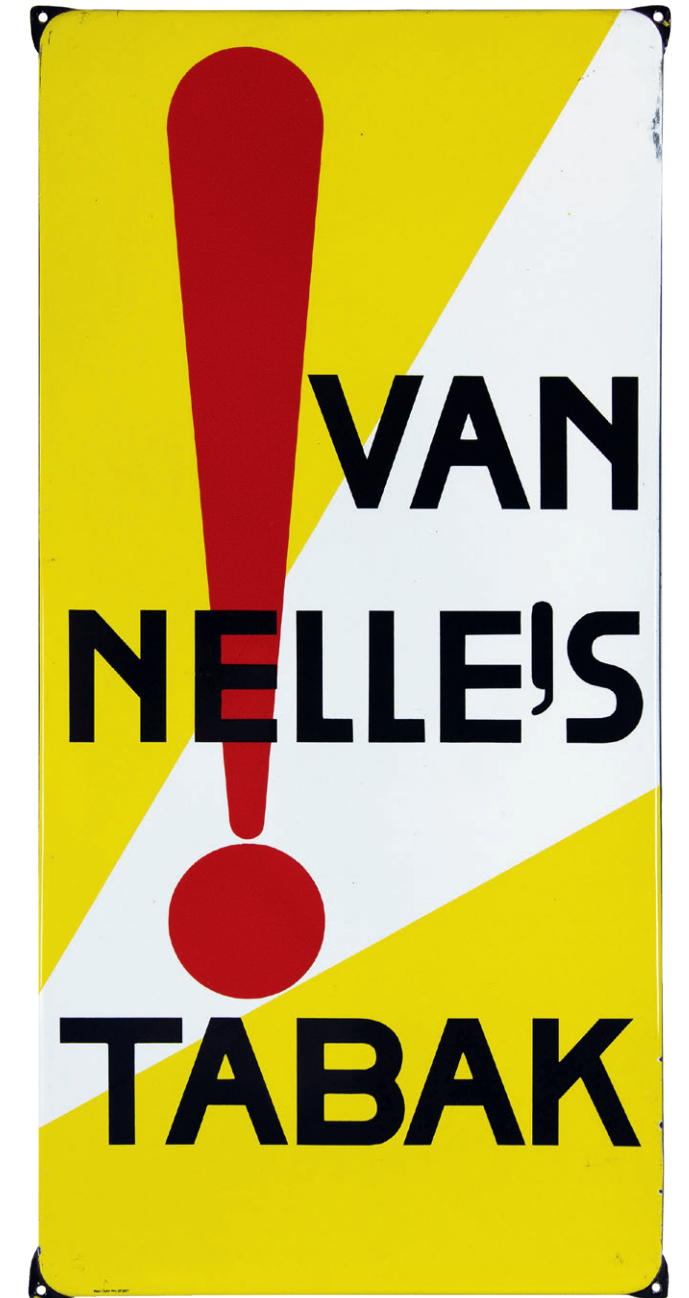

◀ Uiteraard weer een ontwerp van Jac. Jongert (1883 - 1942). Dit staande bord heeft octrooinumme r 30871 en is dus kort na Augustus 1933 gemaakt. Het heeft hetzelfde ontwerp als de borden van voor 1933, alléén het formaat is anders.

Afmeting: 57,5 x 44

► Een gelijkend bord in een iets ander formaat en dus ook een iets andere compositie, maar wel weer met dezelfde componenten. Ook dit bord is uiteraard weer van Jac Jongert.

Afmeting: 57,5 x 44

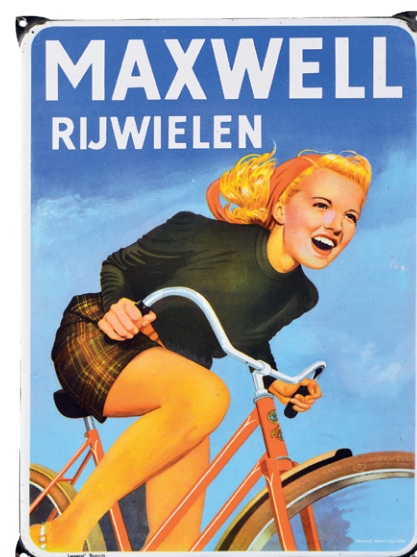
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN HEEFT OOK DIT BORD IN HAAR COLLECTIE.

◀ De firma A. Druyf was gevestigd aan de Oudezijds Voorburgwal 131 te Amsterdam. Vanaf 1928 importeerden ze nog Bak- en transportfietsen uit Duitsland. Toen dat door het begin van de crisis in 1929 moeilijk werd, gingen ze zelf rijwielen fabriceren van het merk Maxwell. Vanaf 1951 adverteerde men voor sportrijwielen. Op het bord zien we een meisje met minirok. De minirok was een ontwerp van Mary Quant uit 1958. De minirok werd het symbool voor de onafhankelijke vrouw in de jaren zestig. Het tableaubord werd gemaakt bij de Langcat fabriek.

Afmeting: 116 x 96

Afmeting: 43 x 30,5

AMSTERDAM - HARTPLEIN

◀ In 1943 schreef Herman Jansen, directeur van de jeneverstokerij een brief aan Maarten Toonder met de vraag of hij hem niet aan een kabouter kon helpen. Hans George Kresse (1921 - 1992), die bij de "Maarten Toonder Studio" werkte, kreeg de opdracht en noemde de kabouter "Pinneken Proost". Dit werd, in combinatie met de slagzin: "drink louter kabouter", het uithangbord voor de distilleerderij. Het bord is gemaakt bij Lancaat in de 50-er jaren

Afmeting: 57 x 43,5

▲ Dit bordje was bestemd voor een grossier die Kwatta manoeuvre chocolade verkocht. Bij Kwatta kon men "soldaatjes" sparen. Die zaten op de verpakking van de repen en moesten uitgeknipt worden. Als men er voldoende had, konden die ingeruild worden voor een cadeautje. Begin 50-er jaren was dat een buigbaar rubberen soldaatje, dat leek op het poppetje op het reclamebord. Er kwam een uitgebreide reclamecampagne van reclamebureau Van Alfen waarop we dit poppetje terug zien. Het bord heeft geen octrooinummer en is dus gemaakt net na Augustus 1951.

Afmeting: 30,5 x 43,5

► Hunter was een merk van de sigarettenafdeling van Mignot & de Block met de naam: Crescent Cigarette Cie. uit Eindhoven. Het bord is een ontwerp van Willy Pot (1922 - 1991). Hij werkte o.a. voor de studio van George Pal. Na WO II opende Willy Pot in Eindhoven een studio voor reclame, illustratie, mode, wanddecoratie en tekenfilm. Zijn specialiteit werd "glamour girls", waarvan het emailen bord een voorbeeld is. We zien een dame met een pakje Hunter sigaretten, dat hier uit reclame technische overwegingen groter is weergegeven dan het in werkelijkheid is. Van de Hunter bestaan drie versies.

Afmeting: 146,5 x 96

WILLY POT MET TWEE MEDEWERKERS IN 1954.

▲ Dit emailen bord is een driedimensionale afbeelding van een pakje Hunter sigaretten dat zojuist geopend is. Wat opvalt, is dat de ondertitel Virginia Cigarettes begin jaren '60 is veranderd in American Cigarettes. Het is een bij de Langcat gemaakt bord.

Afmeting: 116,5 x 78

EEN DRIEDIMENSIONALE
AFBEELDING VAN EEN
PAKJE HUNTER SIGARETTEN

▼ Old Mac is een sigarettenmerk van de Turmac fabriek uit Zevenaar. Het bord is er ook als affiche en is een ontwerp van Herbert Leupin (1916-1999) uit 1954. "Altijd trek in een Old Mac" was een destijds bij iedereen bekende slagzin. Ook dit bord is gemaakt bij de Langcat fabriek.

Afmeting bord: 73 x 44,5 (liggend) en 57 x 43,5 (staand)

▲ Een langwerpige bord uit midden 50-er jaren met het flesje (ontwerp Raymond Loewy) in de hoofdrol.
Afmeting: 137 x 45

► Hier zien we een combinatie van de Coca-Cola "button" en het flesje van Raymond Loewy.
Afmeting: 65 x 45,5

▲ Hier zien we de "button" als zelfstandig bord, waarop de wettig gedeponeerde merknaam centraal staat. Ook dit bord kwam midden jaren '50 uit de Langcat fabriek.
Afmeting: 60 x 60

Eén van de vroegste Coca-Cola blikjes.

DORDRECHT - WINKELPAND

► Douwe Egberts koffie, lekkere koffie. Dit bord bestaat ook als affiche en is dan gedateerd 1954. Verantwoordelijk voor het ontwerp was reclamebureau DeLaMar uit Amsterdam. Het bord is gemaakt bij de Langcat fabriek.

Afmeting: 98,5 x 73 en 67,5 x 76,5

AMSTERDAM - DE LA MAR RECLAME

▲ Caballero was een merknaam van de Eduard Laurens tabakfabriek die sinds 1921 in Den Haag zat. We zien hier twee bijna identieke borden, die alleen van kleurstelling verschillen. De afbeelding is een uitsnede naar het ontwerp van Jan Lavies dat we op de rechter pagina zien, maar dan sterk uitvergroot.

Afmeting: beiden 132 x 96

**DE AFBEELDING IS EEN
UITSNEDE NAAR HET ONTWERP
VAN JAN LAVIES**

GROENLO - TABAKSWINKELTJE FAMILIE KIENS

◀ Twee borden uit dezelfde tijd in hetzelfde formaat. Beiden gemaakt bij Boos & Hahn Ortenberg Baden en gemerkt Pyro email.

Op het tweede bord zien we de elegante "caballero" vrouw in haar geheel. Het ontwerp is van Jan Lavies. Hij maakte dit ontwerp in eerste instantie voor de Eindhovense sigarettenfabriek Aïda, maar toen die in financiële problemen kwam, wisselde hij het pakje sigaretten en wist het daarna aan de Caballero fabriek in Den Haag te slijten.

Afmeting: beiden 57,5 x 37,5

► Joy was een merk van de in 1894 opgerichte NV Johan Koster's Handelsonderneming. In 1946 had zoon Jan grote plannen en ging de concurrentie aan met Coca Cola en Hero. F.A. Bontje, een werknemer, verzor de naam "Joy" en Gerard Kiljan (1891 - 1968) werd gevraagd om het logo en de flesjes te ontwerpen. De reclames werd meestal gedaan door Cor van Velsen (1921 - 2010). In 1950 verhuisde Joy naar de Oude Gracht in Utrecht en in 1958 ging men naast sinas ook Joy citron en Joy cassis maken. In 1969 werd het verkocht aan Heineken als onderdeel van Vrumona.

Het grote bord is een Langcat bord waarop we een portret zien van een jonge vrouw die aan een Amerikaanse serveerster doet denken.

Afmeting: 116 x 79

▲ Op het kleine bord wordt reclame gemaakt voor het in 1958 geïntroduceerde Joy citron.

Afmeting: 28,5 x 38

► Boven de naam van de producent zien we een in perspectief getekend raam, waarachter een vrouwenhand een peer omhoog houdt. Deze lijkt licht te geven alhoewel er geen spanning op staat. Het te verkopen product is, zoals wel vaker in de reclame, groter afgebeeld dan het in werkelijkheid is. Het bord is in Bussum gemaakt bij de Langcat.

Afmeting: 278 x 57,5

▲ We zien een mannenhand die een glas Heineken bier naar ons toe houdt. Misschien biedt hij het ons wel aan of wil hij proosten. De slagzin "Heerlijk Helder Heineken" werd in 1959 voor het eerst gebruikt. Het bord zal dan ook wel rond die tijd gemaakt zijn.

Afmeting: 55 x 26

▲ We kwamen al een (midden jaren '30 gemaakt) Flora reclamebord tegen, waarop twee terriërs stonden. Dit deurpostbordje dateert waarschijnlijk uit ca. 1930. Onderaan staat Langcat vermeld.

▲ Zo rond 1900 begon Ruurd Tjallega een verffabriekje in Boazum. De merknaam Speurder was vernoemd naar de hond van zijn zoon. Na een aantal fusies ontstond "Flexa"verf. Het bord is gemaakt bij Langcat.

▲ De afbeelding van een "uitgeknipt" profiel van een meisje wordt nu nog steeds in reclame-uitingen gebruikt. Alleen het kopje dat ze vasthoudt, werd in de loop der tijd moderner. Het bord is gemaakt bij Langcat.

▲ De familie Kempinski zat sinds 1862 in de wijnhandel. Daar kwamen later, luxe-restaurants en -hotels bij. Als iemand Kempinski wijnen wilde verkopen, werd dit aan regels gebonden en contractueel vastgelegd.

▲ Opgericht in 1899 en in 1959 ging men op in de levensverzekeringsmaatschappij Nillmij. Het tableau-deurpostbordje is gemerkt met Langcat en centraal zien we de Sint Eusebiuskerk, het boegbeeld van Arnhem.

▲ In 1924 beginnen de broers Van Dijk in Gouda een bedrijfje in boter, kaas en vleeswaren, onder de naam "Gouda's Roem". In 1946 veranderde men de naam in "Gouda's Glorie". Langcat met Octr.nr.

▲ Edy was een merknaam van het metaalbedrijf "De IJssel" uit Dieren dat ook emailleerde en dan met name keukenemaille. Pas vanaf midden jaren '30 ging men ook reclameborden produceren, waar deze twee bordjes een voorbeeld van zijn. Wat opvalt is het onderschrift: licentie ned. octrooi 30871. Op beide bordjes staat dus expliciet vermeld dat men in dit geval toestemming had om van het Langcat-Octrooi gebruik te mogen maken.

▲ Een ontwerp van Tjeerd Bottema (1884 - 1978), die hier een paraplu gebruikt om de rol van de verzekeringsmaatschappij uit te beelden. Het originele ontwerp is uit 1905. Langcat met Octr.nr.

▲ De batterijenfabriek werd opgericht in 1926 door de heren Herberhold en Gijsbrechts. Het logo met een witte kat werd bedacht door een zwager van Herberhold en was vanaf 1935 in gebruik. Langcat met Octr.nr.

▲ 1899 begon men met de handel in koloniale waren. De productie van koffie en thee begon toen Theodorus Niemeijer de zaak had overgenomen. Tijdens de crisisjaren en WO-II maakte men surrogaat producten.

▲ Koggetjes zijn koekjes, genoemd naar een type schip, een Kogge. Op de achtergrond de Westertoren en vooraan een blikverpakking en een slagzin. De koekjes zouden in 1934 bij een kookwedstrijd ontstaan zijn.

▲ J. Lub jr. was een fabrikant en handelaar in tabak, snuif en sigaren, gevestigd in Amsterdam en dat sinds 1811. Een Langcat deurpostbordje met octrooinummer.

▲ De P in P. Sluis staat voor Pieter Sluis. Hij was het die in 1890 een bedrijf van dhr Eversdijk overnam in Amsterdam en de naam wijzigde in "De Leidsche Zaadwinkel". In 1916 verhuisde de zaak naar Weesperkaspel. Het logo van het bedrijf werd de naam van de oprichter, P. Sluis, waarbij de S van Sluis uit een hanenkop bestond. Dit ontwerp is net als het RVS logo, een ontwerp van Tjeerd Bottema (1884 - 1978). Onder het deurpostbordje met groene achtergrond staat Langcat i.c.m. het octrooinummer.

▲ Tjoklat is Maleis voor chocolade. Het ontwerp van de knielend zittende Indonesische vrouw is van het ontwerp bureau van Jannes de Vries (1901 -1986).

▲ Reclame voor het vloeibaar poetsmiddel "Vlug" van het Chemische bedrijf "Het Hollandsche Bijenpark" dat sinds 1885 in Utrecht aan de Croeselaan gevestigd was. Langcat met Octr.nr.

▲ Echfalon was een wolwasmiddel en werd in 1932 op de markt gebracht door het Enschedese bedrijf Echfa. We zien de Nederlandse kleuren en de woorden "voor wol" met wolgaren geschreven.

▲ Van Delft biscuits is vernoemd Jan van Delft die in 1880 een bakkerswinkel begon in Koog aan de Zaan. Honing zal wel een belangrijk ingrediënt zijn geweest van de producten. Langcat met Octr.nr.

▲ Spanjer's tabak bestond al in 1886. De fabriek stond in Rijssen en Spanjer woonde er zelf tegenover. In 1901 werd er een nieuwe fabriek gebouwd. In 1985 werd de fabriek gesloten. Langcat met Octr.nr.